

Torparen Johan Jonasson under Röa och Stockevik

Johan Jonasson var min mormors farfar. Han föddes i Kroksdal den 8 mars 1820 och döptes dagen därpå. Texten i Stenkyrka dopbok har följande lydelse:

”8 mars 1820 föddes o 9 döptes bondedottern Christina Andersdotters i Kroksdal oäkta barn Johan. Faddrar: Elsa Andersdotter från Hede, Christina Berntsdotter Krogsdal, Harry Andersson, Hans Berntsson Grinneröd, ungarlen Jonas Andersson i Siröd uppgavs vara barnets fader”. Faddern Elsa Andersdotter var Christinas syster. Christina Berntsdotter och Hans Berntsson var dotter och son till Christinas faster Annika från Häle i Stenkyrka.

Modern, Christina Andersdotter, var född den 18 december 1790 i Kroksdal Stenkyrka. Hon har i kommande husförhörslängder blivit förväxlad med en äldre syster med samma namn som var född den 14 december 1789. Den äldre systemen avled redan som spädd den 12 februari 1790 och begravdes den 26 februari. I alla längderna är det den döda flickan som finns uppräknad. Christina bodde hemma hos sina föräldrar när sonen Johan föddes. I husförhörslängderna¹ framgår att Christinas föräldrar då brukade 1/2 av 1/8 Kroksdal.

Johan Jonasson gifte sig med Petronella Andersdotter från Säby Stenkyrka. Hon var född den 14 april 1825. Vigseln ägde rum den 14 april 1849 och i vigselboken står angivet att lysning skett tre söndagar å rad, 25/2, 4/3, och 11/3. Det framgår även att Johan var 29 år, ungarl och dräng i Säby. Petronella tituleras ”dottern Petronella Andersdotter under Säby 24 år”. Båda står som boende i Stenkyrka.

Texten i dopboken vid Petronellas födelse i Säby har följande lydelse²: ”14 maj 1825 föddes och 16 döptes torparen Anders Pehrssons och h.h. Helena Månsdotters på Säby dotter Petronella. Faddrar: Andreas Persson Wik, Greta Olsdotter samt Greta Persdotter i Haketorp”. Andreas och Greta var syskon till Anders Pehrsson.

Johan och Petronella födde sitt första barn den 21 maj 1849. Det blev en dotter som fick namnet Helena efter sin mormor. De bodde då i Säby Stenkyrka där Johan tjänat dräng i många år. Enligt husförhörslängden kom han till Säby 1838 som dräng hos änkan Karin Andersdotter under Säby Sörgård. Han bodde i Säby mellan åren 1838 och 1850 och tjänade dräng även på Säby Sörgård hos Jonas Jacobsson och Inger

¹ Stenkyrka hfl. AI:10 1818-1819 och AI:11 1819-1820.

² Stenkyrka f. C:2 1807-1827.

Eriksdotter som brukade 1/8 mantal. Han tjänade även hos Christian Andersson och Helena Christiansdotter som brukade 1/2 mantal av Säby Nordgård. 1846 – 1850 finns Johan upptagen som dräng hos Hans Christiansson på Säby Sörgård och även på Säby Nordgård³. I den sistnämnda längden från Säby Nordgård 1850 har noterats att familjen då bestod av Johan Jonasson, född den 8 mars 1820 och 26 år, hustrun Petronella Andersdotter född den 14 maj 1825 och 21 år samt dottern Helena som var född den 21 maj 1849, 1 år gammal. Det finns dessutom i högermarginalen en anteckning om att familjen flyttat till Fässberg. Husförhörslängden omfattar åren 1846 – 1850 och åldersuppgifterna avser 1846 då längden började skrivas. Johan, Petronella och deras dotter finns även inskrivna i husförhörslängd 1846 – 1850 från Säby Mark, Grinden hos Petronellas far som då var änkeman. Paret bodde där som nygifta efter att deras dotter Helena fötts.

Familjen flyttade till Åby Sörgård i Fässbergs församling Mölndal år 1850. Året därpå finns familjen upptagen på Åby Westergård. I husförhörslängden för Åby Sörgård uppräknas 32 st. drängar och pigor och även om en del var överstruken på grund av flyttning så förstår man att det var en annan storlek på gården där än på gårdarna på Tjörn.

Samtidigt med Johan och Petronella flyttade även en annan familj från Tjörn, till samma gård i Fässberg som Johan. Det var drängen Christian Peterson som var född på Knöde mark i Klövedal den 6 september 1823 och hans hustru Petronella Eriksdotter som var född den 23 mars 1822 på Stora Sibräcka. De flyttade ut från Tjörn med sin dotter Inger Johanna som var född den 8 maj 1849. I vigselboken är de införda den 21 september 1849 och som hemorter står Stordal och Fosseröd i Stenkyrka.

Vistelsen i Fässberg blev inte långvarig. Redan året därpå flyttade Johan tillbaka till Tjörn med sin familj. Återflyttningen anges till den 12 oktober 1851. Därefter återfinns de på ett torp under Röa i Stenkyrka som heter Kärret. Där finns även en notering att familjen inflyttat från Kroksdal 1852. Väl hemkomna till Tjörn övervinttrade således familjen hos Johans mor i Kroksdal och fick året därpå flytta in i torpet Kärret under Röa. Johan hade en stor del av sin barndom bott hos sina morföräldrar i Kroksdal. Dessa var nu båda döda men mamman hade syskon där som drev gården vidare.

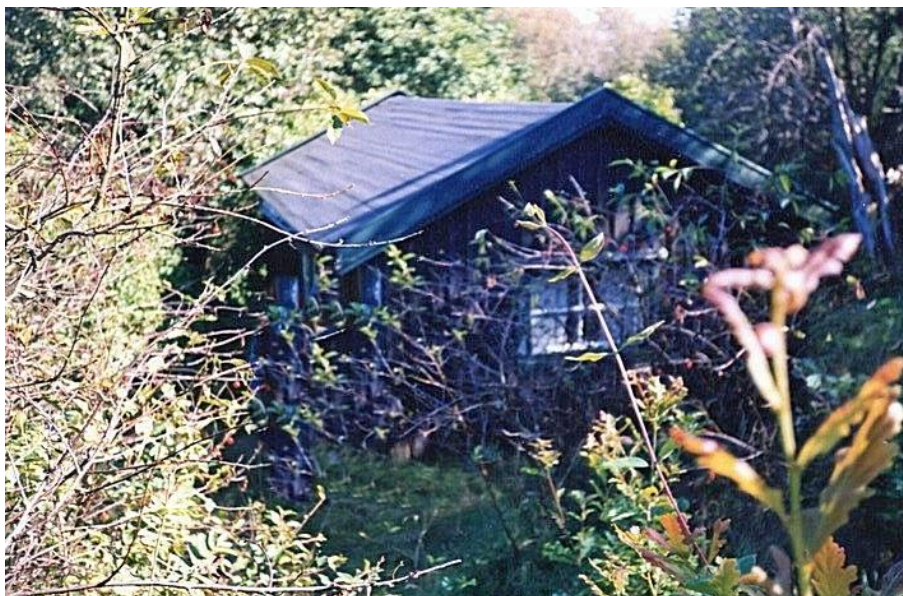
Kärret har troligen fått namn efter ett kärr som ligger på höger sida av landsvägen, efter avtagsvägen till Stockevik, på väg mot Morik. Det är endast några hundra meter dit från avtagsvägen. Kärret kan tydligt ses från landsvägen och känns igen på sina, för våtmarker, speciella växter. Själva torpet, av vilket idag endast syrenbuskarna runt grunden kan skönjas, ligger något hundratal meter från landsvägen. Mellan Syrenbuskarna och landsvägen finns idag en beteshage för hästar.

Bästa vägen att ta sig dit är att åka till Stockevik och nere i samhället ta av till vänster in på en lokal bilväg som leder nästan fram. På så sätt kan man undvika både våtmark och hästar. Väl framme där bilvägen slutar vid sista sommarstugan på vänster sida ligger torpgrunden ett hundratal meter i riktning mot landsvägen som går mot Morik.

³ Stenkyrka hfl AI:23 1846-1850.

Jag var där första gången på försommaren 2001 och efter letande fann jag rester av tegelsten från murstocken, en bit gjutjärn från en eldstad samt stenar efter grunden. På norra sidan av boningshuset, uppefter en bergssida, finns tydliga lämningar, i form av grundstenar, efter ytterligare byggnation som tillhörde torpet. Dessa är tydligare än grunden till boningshuset vilken är raserad och helt överväxt av blå Syrener som blommade när jag var där.

På samma sida i husförhörslängden för åren 1851 - 1855 som Kärret, finns även torpet Hamnen upptaget som torp under Röa gård. Detta var då bebott av torparen Andreas Nilsson med familj. Torpet Hamnen har fått namn efter området som det ligger i. Namnet finns utsatt på kartor över Tjörn och ligger på vänster sida av vägen från Skärhamn räknat, vid Morik, uppe bland bergen. I detta område finns även det torp till vilket Johan flyttade 1858. Det finns under Stockeviken i Stenkyrka. Vid mitt senaste besök där, sommaren 2014, fann jag byggnaden övergiven och helt kringvuxen av buskar och träd. Den var även delvis vandaliserad. Jag besökte torpet första gången i juni 1998. Då var det fortfarande låst och bebott av sommargäster. Huset rymde ett rum och kök, yttertaket var omlagt med papp, eldstaden av järn var borta och ingången hade flyttats.

Bilden visar Johans och Petronellas torp i Hamnen under Stockevik där de bodde från 1858 och där sex barn föddes. Fotot är från 2014.

Från landsvägen mot Morik finns en avtagsväg åt vänster ungefär mitt emot Moriks gård. Ca två hundra meter in på den avtagsvägen går en stig åt vänster uppför berget i en skogbevuxen dalsänka där det även rinner en bäck. Om man följer dalsänkan uppåt så kommer man så småningom till huset. Den sista biten är helt igenvuxen.

Åren 1856 - 1862 finns familjen först på torpet Kärret under Röa och sedan en notering under Stockeviken på sidan 347 att familjen, år 1858, flyttat från Kärret⁴. Det finns noteringar om att Johan tagit lega hos Lars Billström på Röa i längden 1851 - 1855⁵ och i längden 1856 - 1862. Familjen består nu av torparen Johan Jonasson, hustrun Petronella Andersdotter samt fyra barn, Anna Christina som var född den 2 augusti 1852, Helena den 21 maj 1849, Inger Johanna den 27 maj 1855 samt Carl den 21 december 1859. Ett flicka som döptes till Maria föddes den 10 juli 1858. Hon dog emellertid av svaghet redan den 16 juli samma år. Inskrivningen i denna längd under Stockeviken börjar med 3/12 mantal åbon Anders Jonasson och i direkt följd därunder finns Johan med sin familj enligt ovan.

I det område strax norr om Morik som heter Hamnen finns idag två st torp. I det sydligaste bodde Johan och Petronella. Det andra torpet kan vara det som då hade benämningen Hamnen. Det fanns även andra torp i området. Namn såsom Myren och Hagen låg i närheten. Vilket som är vilket idag har jag inte kunnat avgöra. Olle Hagberg i Stockevik har även nämnt ett rivet torp som han kände till.

August Johansson vid Nordviksstrand, som var född i torpet i Hamnen under Stockevik, besökte ofta sitt barndomshem tillsammans med någon eller några av sina döttrar långt fram i ålderdomen. På så sätt har man kunnat föra kunskapen vidare även till dagens generationer.

Åren 1862 – 1872 tillkommer ytterligare två barn, August den 9 augusti 1863 och Matilda den 4 januari 1871⁶. Där noteras också att Anna Christina flyttat till Kroksdal 1871 och att Helena flyttat till Björlanda 1869. I längden för Stockevik 1872 – 1875 noteras torparen Johan Jonasson som avliden den 24 juli 1875⁷. I samma längd nämns hustrun, änkan Petronella Andersdotter, som fattighjon tillsammans med 4 barn. De uppräknade barnen var Carl född den 21 december 1859, August den 9 augusti 1863, Inger Johanna den 27 maj 1855 samt Matilda den 7 januari 1871 som avled den 13 oktober 1879. Familjen hade alltså när den var som störst bestått av man och hustru samt sex barn. Dock hade Helena flyttat till Björlanda 1869 innan yngsta barnet Matilda föddes 1871, så hemma bodde som mest sju personer i torpet i Hamnen.

Johan Jonasson avled den 24 juli 1875 i giftig kräfta enligt dödboken. Han noteras där som torpare under Stockevik. Hustrun Petronella avled den 24 februari 1897. Hon noteras som fiskaränka i Stockevik. Min mormor har berättat för oss att hennes farmor, som alltså var Petronella, seglade i en Vässing (mindre öppen enmastad segelbåt, påminnande om en snipa) från Stockevik till Göteborg och sålde ägg. De var några kvinnor från trakten som seglade tillsammans.

August blev senare far till min mormor. Han gifte sig den 27 december 1890 med åbodottern Matilda Andersdotter från Häle i Stenkyrka. Matilda var född den 3 december 1867. De bosatte sig i Stockevik, i närheten av Hagbergs nu sedan länge nedlagda butik. Huset låg på den vägen som affären låg men längre in på vägen och

⁴ Stenkyrka hfl. AI:25 1956-1962.

⁵ Stenkyrka hfl. AI:24 1851-1855.

⁶ Stenkyrka hfl. AI: 26 och 27 1862-1872

⁷ Stenkyrka hfl. AI: 28, 29 och 30 1872-1881

på höger sida. August var snickare och när det blev aktuellt att flytta till Nordviksstrand så monterade han ner och märkte upp huset för att sedan flytta det och montera upp det igen i Nordviksstrand alldeles ovanför den nyinköpta slipen. Flytten till Nordvikstrand ägde rum den 9 november 1906⁸.

Han hade då övertagit Olaus Kristianssons slip som han senare utökade till dubbel räls. Den första tiden i Nordviksstrand bodde familjen i smedjan medan August återuppförde huset. Smedjan var stor nog för att avskilja ett utrymme för bostad åt dem alla.

Bilden visar slipen i Nordviksstrand efter att August anlagt dubbel räls. Huset längst upp till höger med gaveln mot slipen är boningshuset som han flyttat från Stockevik. Smedjan som de tillfälligt bodde i när han återuppförde huset är den mörka byggnaden närmast kameran.

August och Matilda fick sammanlagt tio barn av vilka de två yngsta föddes i Nordviksstrand och de första åtta i Stockevik. Barnen var Johan Patrik som föddes den 26 mars 1891, Anna Matilda den 18 augusti 1892, Karl August den 13 oktober 1894, Hedvig Johanna den 1 oktober 1896, Erik Adolf den 28 mars 1899, Svea Maria den 14 juni 1901, Gustaf Valentin den 25 september 1903, Karin Sofia den 30 mars 1906, Klara Ingeborg den 3 augusti 1908 och Oskar Vilhelm den 23 september 1910.

August Johansson vid Nordviksstrand fick bära smeknamnet Hamnen långt in på äldre dagar. Några av hans barnbarn i Skärhamn tog senare släktnamnet Hamnén efter honom.

Johans föräldrar var bonddottern Christina Andersdotter i Kroksdal och ungarlen Jonas Andersson i Siröd. Christina var vid sonens födelse nästan 30 år och Jonas fem år yngre. De bodde aldrig tillsammans. Enligt husförhör i Siröd 1818 – 1819 var Jonas född den 6 mars 1795. Hans mor och Christinas far var kusiner. Christina

⁸ Notering i församlingsboken.

bodde kvar i föräldrahemmet i Kroksdal och födde den 12 november 1824 ännu en son. I födelseboken från Stenkyrka församling 1824 finns följande notering.

”Den 12 november föddes och den 13 döptes Christina Andersdotters i Krogsdal oäkta barn Elias. Fadern sades vara drängen Elias Pettersson från Olsnäs. Faddrar: Hans Berntsson, Hans Andersson, Anna Andersdotter samt Helena Pehrsdotter, samtliga från Kroksdal”. Hans Berntsson och Hans Andersson var faddrar även för Christinas första barn. Anna Andersdotter kan vara Christinas syster som var döpt till Annika.

I husförhörslängden från Kroksdal 1825 – 1826 noteras att Christinas mor Annika blivit änka. En son, Hans Andersson, (fadder vid Christinas son Elias dop) bodde hemma förutom Christina med sina två söner Johan och Elias. Det noteras dessutom beträffande Elias att han senare avlidit.

Man hittar Christinas far, Anders, i dödboken den 31 maj 1825. Han dog "af magplågor 72 år och 8 månader gammal"⁹. Begravningen gjordes den 12 juni. Anders och hans hustru hade gift sig den 9 juni 1783. Den oäkta sonen Elias finns i dödboken den 6 oktober 1825 med en notering om att han dött "af bröstplågor".

Av husförhörslängden från 1826 – 1827 framgår att Christina är kvar i föräldrahemmet med sin son Johan men i längden från 1827 – 1828 noteras att hon flyttat till Brevik¹⁰. Hennes son Johan bodde kvar hemma i Kroksdal hos sin mormor medan Christina skulle ut och tjäna piga för första gången.

Hon kom till Olof Hansson och hans hustru Helena Andersdotter som brukade 1/6 mantal i Brevik. Olofs farfar var Jon Olsson i Toftenäs som hade gårdar i Toftenäs, Tubberöd och Brevik. Han finns omnämnd i min skrift om min farfars mor från Brevik. Hos Olof Hansson fanns två små barn, Hans som var född den 17 december 1822 och Petronella den 12 juni 1827. Hustrun avled några månader efter sista förlossningen och i dödboken finns inskrivet att hon avlidit den 18 november 1827 i vattusot.

Christina blev kvar hos Olof Hansson i Brevik och i husförhörslängden från 1830 – 1833 i Brevik noteras att Johan flyttat från Kroksdal till sin mamma i Brevik. Bondens hustru hade avlidit och han gifte om sig med pigan istället. Från vigselboken i Stenkyrka församling kan man läsa den 11 februari år 1831.

”Hemmansägaren och änkemannen Olof Hansson i Brevik och hemmadottern Christina Andersdotter i Krogsdal. Lysning den 17, 24, 31 oktober”. Som ålder har angetts 37 år på båda och vigselförrättare var kyrkoherden i Stenkyrka, Peter Emanuel Rhedin. Christina var född den 18 december 1790 så hon var i verkligheten 40 år gammal men kyrkoherden har skrivit 37 på båda. Brudgummen var 37 år gammal.

Christinas förstfödda barn inom äktenskapet föddes den 4 november 1831. Han blev döpt till Christian och avled den 25 mars 1832 vid fyra och en halv månaders ålder.

⁹ Stenkyrka dödbok C:2 1809-1827.

¹⁰ Stenkyrka hfl. AI:17 1926-1927 och AI:18 1927-1928.

Som dödsorsak anges ”feber”. Paret födde senare en dotter som fick namnet Anna Christina. Hon blev född den 29 januari 1834 och döpt den 31 januari.

Jag har inte kunnat finna att de fick några fler barn. I husförhörslängden från 1838 – 1840 finns Anna Christina med men inte hennes halvbror Johan. Han hade då börjat sin bana som dräng hos änkan Karin Andersdotter under Säby Sörgård. På grund av förstörda kyrkoböcker för vissa år har det varit svårt att med säkerhet fastställa Anna Christinas vidare öden men i dödboken för 1861 finns hon inskriven den 7 november. Hon var gift med Kristian Torberntsson i Dyreby Östergård men avled i sviterna från barnsörd den 2 november 1861 då en son, som döptes till Olaus, föddes.

Johans farföräldrar var enligt födelseboken, den 6 mars 1795 då fadern Jonas föddes, Anders Jacobsson och Ingeborg Helgesdotter i Siröd. Faddrar vid dopet, som skedde samma dag, var Helge Andersson och Elin Andersdotter i Siröd. Faddrarna var Jonas morfar och mormor. Anders Jacobsson och Ingeborg Helgesdotter fick förutom Jonas ytterligare två barn enligt födelseboken. Det var Anna som föddes den 27 september 1797 och Andreas den 16 oktober 1799. I den första husförhörslängden som upprättades i Stenkyrka församling år 1807 återfinns Jonas som fosterson hos sina morföräldrar i Siröd. De brukade då 1/2 mantal av gården.

I längden 1813 – 1814 är inte morföräldrarna med längre. Elin Andersdotter hade avlidit i Siröd den 16 oktober 1813 och Helge Andersson hade avlidit i Siröd den 25 februari 1814. I fortsättningen tituleras Jonas åbo och det framgår att han brukade 1/4 mantal av Siröd 1817 – 1818. Den andra fjärdedelen av föräldrarnas halva mantal brukades av hans bror Andreas. Systemen Anna som var född 1797 upptas hos Jonas.

Christinas föräldrar brukade 1/16 av Kroksdal och Jonas noteras tillsammans med systemen, Anna, på 1/4 mantal Siröd. I husförhör 1819 – 1820 hade man piga i Siröd men det hade man inte i Kroksdal.

I Kroksdal födde Anders Rasmusson och Annika Olsdotter ytterligare 7 barn. Dessa var Olof som föddes den 28/3 1795, Hans den 1/11 1802, Rasmus den 11/3 1798, Elsa den 7/2 1784, Kristina den 14/12 1789, Annika den 24/2 1794 samt Helena som föddes under 1786. Kristina avled som spädbarn den 12 februari 1790 endast två månader gammal. Orsaken nämns inte i dödboken. Rasmus avled i mässlingen den 2 december 1814, 16 år gammal. Helena som nämns i husförhörslängden som dotter och född under 1786 återfinns inte i födelseboken och inte i dödboken.

I husförhörslängder 1823 – 1824 och 1824 – 1825 har gården i Kroksdal minskat till 1/32 mantal. I förteckningen från vintertinget 1826 angående bouppteckning efter Anders Rasmusson den 9 juli 1825 nämns förutom änkan, barnen Olof, Hans, Elsa, Helena och Christina. Fastigheten nämns som 1/32 kronoskattehemman. Där nämns också att barnen har en farbror i Häle Stenkyrka.

Johan Jonassons hustrus, Petronella, föräldrar var Anders Persson från Dammen i Stenkyrka och Helena Månsdotter från Säby Stenkyrka. Anders var född vid Dammen den 28 september 1788 och Helena Månsdotter var född på Lilla Höggeröd i Resteröds församling den 8 augusti 1797.

I husförhöret vid Dammen 1807 – 1808 uppges Anders Perssons familj som ”Per Olsson 1754, hustrun Helena Andersdotter 1754, son Andreas 1784, son Petter 1788, son Johannes 1795, och en dotter Greta 1797”. Året därpå hade ytterligare en son tillkommit, Elias som var född år 1800. Olof född 1781, Anders 1788 och Inger 1802 är inte uppräknade och bodde därför troligen inte hemma längre. Petter 1788 skall vara Petter 1791. Per Olsson och Helena Andersdotter gifte sig den 27 juli 1781 och står då båda från Prästgården i Stenkyrka där de arbetade som dräng och piga.

De fick på sin ålderdom en backstuga på Höggeröd där Per avled den 7 december 1819. Han kallas då ”backstugemannen”. Helena flyttade därefter till Skårs mark där hon avled som änka och fattighjon den 29 juni 1836.

I födelseboken finns noterat beträffande Anders Persson att han föddes den 28 september 1788 och döptes den 29 september. Hans föräldrar var Per Olsson¹¹ och Helena Andersdotter vid Dammen i Stenkyrka. Faddrar var Bernt Andersson på Prästgården och Börta Hansdotter på Höggeröd. Börta Hansdotter var dotter till Hans Olsson och Elsa Pärsdotter i Kurlanda och gift med Knut Jonasson från Åkervik med rötter i Måneskiöldska släkten. Anders Persson var dräng hos länsman Kristian Pettersson i Hoga Stenkyrka 1813 - 1814.

Länsman Kristian Petterssons hus. Stiftelsen Säbygården, som nu äger huset, omtalar på sin hemsida att huset är nämnt första gången i mantalslängden 1808. Det var då ett av de större husen i Stenkyrka. Anders Persson var dräng här 1813-1814.

Anders hustru, Helena Månsdotter, föddes den 8 augusti 1797¹² i Resteröds socken på inland. Inskrivningen i födelseboken har följande lydelse: ”Lilla Höggeröd 1797 augusti den 8 föddes och den 9 döptes Helena, fadern Måns Jonsson, modern Inger

¹¹ Kallas ibland Peter, exakt födelsedatum är osäkert.

¹² Resteröd C:1 1797.

Hindriksdotter, faddrar Lars Heljesson i Knipen, Johannes Hindriksson vid Aröds bro Margareta Svensdotter ibedem” (samma plats).

Måns Jonssons och Inger Hindriksdotters vigselnotis finns i Ljung sockens vigselbok. Där finns inskrivningen gjord den 4 november 1792¹³ utan annan information än de båda kontrahenternas namn. Därefter föddes en flicka den 27 juli 1793, som fick namnet Inger. I födelsenotisen i Ljung är föräldrarna nämnda som boende i Klef. De flyttade därefter till Grinneröds socken där sonen Hindrik föddes den 7 januari 1796 och därefter till Resteröd där Helena föddes. Vid inskrivningen av Helena i födelseboken 1797 förekommer hennes morbror, Johannes Hindriksson vid Aröds bro, som fadder. Aröd ligger i Ljungs församling och gränsar till Resteröds församling. Syskonen bodde alltså i närheten av varandra innan Johannes flyttade till Tjörn.

Måns var född den 29 februari 1768 i Dunnebacken Hjärtums socken. Hans föräldrar var Jon Jonsson och Inger Månsdotter. Han flyttade till Ljung och fick flyttbevis den 11 juni 1791¹⁴. Måns och Inger förekommer båda två som faddrar i Resteröd, men aldrig tillsammans. Inger Hindriksdotter finns två gånger 1798 och en gång 1803. Måns Jonsson en gång 1798, en gång 1799 och en gång 1802. Måns är dessutom fadder då hans syster, Helena Jonsdotter, föder barn den 15 februari 1793 i Hjärtum. Han avled den 6 december 1804 och begravdes den 16 december. Han är noterad i Resteröds dödbok som 48 år gammal vilket blir 1756 som födelseår. Med hänsyn till att det första av de övriga barnen föddes den 19 augusti 1766 får åldersuppgiften i dödboken anses vara fel. Måns yngste bror var född 1786 och det skulle bli 30 år mellan yngsta och äldsta barnet, vilket inte är troligt.

Ingers bror, Johannes, var född i Röd Forshälla den 18 juni 1776 med föräldrar som hette Hindrik Bamsesson och Kiersti Olofsdotter¹⁵. Här har troligen blivit en fel-skrivning av namnet av den som skrev in i födelseboken. Mammans namn var Hindriksdotter. I Stenkyrkas bilagor till födelseboken finns attester över diverse personer som inte är födda på Tjörn men bosatta där. Om Johannes finns en attest utfärdad av pastor Peter Andreas Åhlbottn i Forshälla den 12 december 1812 där han intygar ”Att Johannes Henricsson är född i Forshälla den 18 juni Ett Tusende Sju Hundrade Sjuttio Sex”¹⁶.

I Forshälla, som är moderförsamling för Resteröd, finns Inger Henriksdotter noterad som utflyttad piga 1812. Hon hade då pigtjänst ”på Grinneröd” och flyttade österut till grannsocknen Hjärtum¹⁷. Det finns uppgifter om henne som är motstridiga. I flyttbeviset som pastor Peter Andreas Åhlbottn i Forshälla utfärdade den 20 oktober 1822 inför flytten till Tjörn skriver han: ”Enkan Inger Henriksdotter från Tången under hemmanet Ranneberg, flyttar till Tjörn. Hon är född 1764 2/11, förenad med enfaldig Kristendoms-kunskap, Nådemedlens bruk, oklandrad vandel och äktenskapsledighet, haft Smittkopporna”¹⁸. Man får nog anta att prästen haft fel uppgifter när han skrivit flyttbeviset. Inger var ju inte född i hans församling och det kan ha blivit fel vid inflyttningen. I Myckleby födelsebok finns Inger inskriven som född i

¹³ Forshälla C:2 (1762-1811) bild 144, sidan 257 (AD).

¹⁴ Hjärtum B:1 (1787-1832) bild 24, sidan 39 (AD).

¹⁵ Forshälla C:3 (1752 – 1783) bild 162, sidan 315 (AD).

¹⁶ Stenkyrka HIII:1 (1801-1920) bild 230 (AD).

¹⁷ Forshälla flyttlängd B:1 1812 sidan 103.

¹⁸ Stenkyrka HIII:5 (1821-1839) bild 570 (AD).

Buvenäs den 31 juli 1765. Föräldrarnas namn uppges vara Henrik Bamsesson och Kerstin Henriksdotter. I samma födelsebok finns även Ingers syskon inskrivna, Catharina april 1761 i Hogen utan exakt datumangivelse, Helena januari 1763 i Hogen utan exakt datumangivelse och Olle den 24 januari 1768 i Buvenäs¹⁹.

I det första husförhöret, 1807 – 1808 i Stenkyrka på Tjörn, återfinns Helena som fosterdotter hos morbrodern, skomakaren Johannes Hindriksson 33, och dennes hustru, Britta Eriksdotter 39, på Mölnebo mark. Helena är upptagen som fosterdotter Helena Månsdotter 11 år. Sedan Inger Hindriksdotter blivit änka, år 1804, sände hon sitt barn till sin bror på Tjörn som flyttat dit tidigare och var gift.

Skomakaren, hans hustru och fosterdotter återfinns varje år i husförhör på samma sätt och med samma antal personer i hushållet fram till och med 1813 – 1814. Därefter finns paret registrerat på Mölnebo grind istället. Där fick de bo tillsammans till den 30 mars 1821 då Johannes avled av lungshot, 45 år gammal enligt dödboken. I dödboken har prästen skrivit Mölnebo mark.

Bilden föreställer mangårdsbyggnaden på Toftenäs 1:8 som uppfördes 1904 och ersatte Bremshuset där Helena var piga. Toftenäs 1:8 uppkom vid hemmansklyvning 1860 då Toftenäs 1:3 delades och blev Toftenäs 1:8 och Toftenäs 1:9.

Helena hade då flyttat till Toftenäs som piga hos Olof Berndtsson, född den 1 maj 1786. Hans hustru Britta Pärsdotter var född den 24 april 1790. De brukade 1/4 mantal av Toftenäs i Stenkyrka enligt husförhörslängd från 1813 – 1814. Det var i det s.k. Bremshuset som Helena var piga 1813 - 1815²⁰. Den delen av Toftenäs hade ägts av Olof Berndtssons föräldrar, Bernt Berndtsson och Ingrid Andersdotter, som i sin tur hade övertagit gården av Bernts far Bernt Tuveesson som 1737 visade att hans

¹⁹ Släktdata Myckleby F1 Bamsesson, Hogen och Buvenäs.

²⁰ Stenkyrka hfl 1813 – 1814 och 1814 – 1815.

hustru, Ingrid Persdotter, tilldömts 1/4 av Toftenäs²¹. Ingrid Persdotter var dotter till Per Svensson som var son till Ingrid Persdotter som var dotter till Per Wilhelmsson d.y. Gården fick senare fastighetsbeteckning Toftenäs 1:3.

1818 – 1819 finns Helena som piga hos länsman Petter Holmberg i Hoga²². Han var länsman på Tjörn från 1816 till 1820 och troligen den som övertog ämbetet efter Kristian Pettersson.

Anders Persson och Helena Månsdotter finner man första gången 1822 – 1823 tillsammans som torpare på Säbyhus Grinden i Stenkyrka. Personerna som uppges i hushållet är torparen Anders Pärsson, född den 28 september 1788 och 36 år, hustrun Helena Månsdotter, född den 8 augusti 1797 och 27 år, dottern Johanna, född den 8 september 1822 samt svärmodern Inger Hindriksdotter, född den 2 november 1764 och 58 år. Enligt de därpå följande husförhörslängderna från Säbyhus Grinden föddes därefter dottern Petronella den 14 maj 1825, sonen Johannes den 2 juni 1828, dottern Helena den 4 april 1831, sonen Jonas den 4 augusti 1834, samt dottern Malena den 15 oktober 1840. Inger Hindriksdotter hade flyttat till sin dotter på Tjörn sedan dottern gift sig och bildat familj. Hon hade då tjänat piga i socknarna runt Resteröd i många år efter sin makes död 1804.

Helenas förstfödda dotter den 8 september 1822 döptes till Johanna efter Helenas fosterfar, skomakaren Johannes Henriksson på Mölnebo Mark. Hon avled vid 9 års ålder i mässling och är noterad i Stenkyrka dödbok den 17 december 1831 under Säby mark. Av husförhörslängden 1830 – 1833 framgår att familjen då var bosatt vid grinden Säby mark. Även sonen Johannes torde ha fått sitt namn efter Helenas fosterfar. Inget av barnen fick namn efter Helenas eller Anders föräldrar.

Inger Hindriksdotter avled den 9 maj 1842 och finns då inskriven i dödboken Stenkyrka Säby Mark med begravningsdag den 22 maj. Helena Månsdotter avled i vattusot den 17 februari 1844. I dödboken står att hon var från Säby Mark.

Inger Henriksdotters föräldrar var, enligt födelseboken när Inger och hennes syskon föds²³, Henrik Bamsesson och Kerstin Henriksdotter i Buvenäs Myckleby. Fadern var från Häröd Övergård i Röra Socken, där han var son till Bamse Arvidsson och Ingegerd Nilsdotter. Bamse var född i Gäddestala Myckleby den 10 maj 1703. Han verkar ha varit gift 2 gånger. Inger eller Ingegerd Nilsdotter var det första giftet den 4 december 1724. Hon var född i Kalseröd Myckleby den 19 september 1690 och avled i Kalseröd den 27 mars 1730. Han gifte om sig den 11 mars 1733 med Maret Henriksdotter som var född i Näs Myckleby den 2 april 1705²⁴.

Henrik Bamsesson och Kerstin Henriksdotter gifte sig i Myckleby den 9 november 1760. De bodde först på Hogen nr 2 i Myckleby (frälsegård under Kåröds säteri) där de två första barnen, Catharina och Helena, föddes 1761 och 1763. Därefter flyttade de, ca 1764, till Buvenäs där Inger och Olle föddes 1765 och 1768. Familjen flyttade därefter 1769 till Röd i Forshälla. I Röd föds deras yngsta barn, Johannes, den 18

²¹ Uppbud nummer 22 den 14 september 1737.

²² Stenkyrka hfl 1818 – 1819.

²³ Myckleby F1 1688 – 1807 (Släktdata).

²⁴ Myckleby -V2 1688 -1860 och D1 1688 – 1800 (Släktdata).

juni 1776²⁵. Som föräldrar är upptagna Henrik Bamsesson och Kerstin Olofsdotter. Mamman har då blivit Olofsdotter istället för Henriksdotter. Av vilken anledning vet man inte. Det finns inte någon naturlig förklaring till namnbytet utan är troligen en felskrivning av den som fört in uppgiften i boken. Hennes far anges i böckerna som Henrik Månsson i Myckleby Hällene (frälsegård under Kåröds säteri). Han avled i Hällene den 30 december 1759, 55 år gammal som änkeman. Hennes mor var Kerstin Engelbrectsson i Hällene som avled den 23 oktober 1759²⁶, 60 år gammal.

Namnförväxlingen i föregående stycke kan ha berott på att Kerstin Henriksdotter, vid sina båda föräldrars död 1759, fick sin bror Olof som förmyndare och giftoman. Detta gick bra så länge familjen bodde i Hällene Myckleby, där hon redan var inskriven i kyrkboken. Vid flytten till Röd i Forshälla däremot infördes hon i Forshälla kyrkbok med ett flyttbevis som underlag och det är här en förväxling av namnet kan ha skett.

Efter denna genomgång av August Johanssons föräldrars förfäder kan man konstatera att det rykte som funnits om inflyttning från Polen på morssidan inte är sant och kan betraktas som en av många andra skrönor. Så långt man kan överblicka i kyrkböcker och andra källor kom de från socknarna på Tjörn, Orust och Inland. På farssidan råder ungefär samma förhållanden. Vad som kan ha hänt under århundradena dessförinnan när många valloner flyttade till Sverige vet vi inte men en del av dem har säkert ättlingar även på Tjörn och Orust. Av August Johanssons slip i Nordvikstrand finns inte längre några spår. Det timrade boningshuset som han flyttade dit från Stockevik finns dock kvar.

August Johanssons hus vid Nordvikstrand som det såg ut efter att det flyttats från Stockevik. På trappan står dottern Ingeborg och sonen Oskar.

Ingemar Gollungberg

²⁵ Forshälla C:2 (1752 – 1873) bild 162 sidan 315 (AD).

²⁶ Släktdata Myckleby – D1 1689 – 1800.